

SZÖVEG –
SZŐNYI LÍDIA, ÉGER CSABA pszichológusok

SOROZAT –
EGY TÖRTÉNET, SOK KÉRDÉS

FORTUNA VENDÉGEI

Utak és útvesztők a hirtelen
jött gazdagság nyomán

„Mit csinálnál, ha megnyernéd a lottót?” Fantáziáinkban általában mámorító gazdagság, okosan befektetett pénz, nyugalmas élet, utazás, vállalkozás vagy jótékonykodás jelenik meg. De vajon mit szól terveinkhez a valóság?

◆ A TÖRTÉNET

Lottónyertesekről dokumentumfilmet forgatni felér a lottótősszel, különösen, ha valaki olyan érzékenyen nyúl a témához, mint Kálmán Mátyás rendező, a főszereplői pedig olyan őszinte, valóságos és esendő emberek, mint Andraschek László és felesége, Anikó. A *Fortuna vendégei* című film nemcsak kendőzetlen egyenességével és valódiságával múlta felül a várakozásainkat, hanem azzal is, ahogy képes elszakadni a lottónyertesek sorsát övező közhelyektől. Nem az a célja, hogy megmutassa, hogy a hatalmas vagyonra hirtelen szert tevő emberek hogyan herdálják el a millióikat, vagy miként esnek egymásnak, hogy kié is a nyereség, ennél sokkal mélyebb és emberibb történetet mesél el.

Anikó és Laci szegénységben tengeti a mindennapjait Győrben, amikor a férfi szelvényével 632 millió forintot nyernek a lottón. Szinte felfoghatatlan a nyomor és a traumák sora, amit addig a pillanatig megélték. Laci alkoholista, aki megjárta a börtönt is. Élete egy pontján megelégedve a szenvedést, gyógyszerre ivott alkoholt, majd elfagyott lábbal a szántáson ébredt, aminek következtében a lábfejének egy részét le kellett vágni. Anikó élete is hányatott, mivel az édesanyja súlyosan bántalmazta, nevelőszülőkhöz került, majd a nevelőanyja

öngyilkos lett. A félresikerült házasságok és a kudarcok sora után végül pánikbeteg lett, és huszonöt évig nem tudott kimenni a lakásból. A két megtört szív a szörnyű tragédiák sora után egymásra talált, béke költözött az életükbe, amelyben gondoskodtak egymásról. Mit tesz ezzel a nehezen felépített családi rendszerrel a hatalmas nyereség?

„Hiszek abban, hogy ennek így kellett történnie. Mint a rossz dolgoknak is, amik velünk történtek az életben. Azok sem voltak véletlenül, meg ezek sem” – mondja Anikó, akinek az álma egy fehér, tiszta, alkoholmentes kávézó, amelyen keresztül önmagának és a környezetének is bebizonyíthatja, hogy képes megvalósítani mindazt, amit eltervezett. Mivel nem tud vezetni, felvesz egy sofőrt, és munkát ad a lányának és a vejének is. A tevékeny és irányító szerepet betöltő Anikóval szemben Laci világot szeretne látni, és élvezni akarja az életet. A két ember egyre jobban eltávolodik egymástól. Laci pedig így fogalmaz a hirtelen jött pénzügyi jólétről és a belőle fakadó tervekről: „Az életünket fogja tönkretenni ez a geci.” Jó ideig úgy tűnik, hogy igaza lesz, hiszen a családi kapcsolatok egyre jobban megterhelődnek, Laci újra az alkohol után nyúl, a kávézó pedig a csőd szélére kerül. Vajon van-e kiút ebből a gödörből?

Senki nem dönthet úgy, hogy egymagában változik. Az egyén változása ugyanis szükségszerűen előidézi a többiek változását is.

ÁLMODNI A JELENT

„A pénz nem boldogít” – tartja a közhely, amelyet minduntalan megkérdőjelezünk, amikor a gazdagságot hajszolva teljesebb életet szeretnénk. Mivel a tapasztalataink azt mutatják, hogy a nélkülözés megnehezíti a boldogság megélését, ezért a pénztől azt várjuk, hogy segít elérni a vágyott elégedettséget. A hedonizmus, amikor a tárgyak birtoklásától és a különféle instakompatibilis élmények megélésétől reméljük a boldogságot, a tudomány szerint tévút. Bármekkora örömet élünk ugyanis át, gyorsan hozzászokunk a megváltozott körülményekhez, és a boldogságszintünk rövid időn belül visszatér a ránk jellemző szintre. Ilyenkor általában nem arra gondolunk, hogy rossz helyen kerestük a boldogságot, hanem arra,

hogy még egy kicsit több kellene ugyanabból, jelen esetben a pénzből. A boldogság utáni hajszá során minduntalan elvagyódunk a jelenből, nagyobbról, többről ábrándozva. A lélektan viszont egyértelműen rámutat, hogy nem a gazdagság, nem is a hírnév, és még csak nem is az egyre keményebb munka, hanem a szeretetlenni kapcsolataink azok, amelyek védőhálót jelentenek számunkra. Ezt támasztja alá a világ egyik leghosszabb kutatása is, amelyben a Harvard Egyetem tudósai hetvenöt éven keresztül azt vizsgálták, hogy mitől lesz boldog az életünk. A kutatócsoport vezetője, Robert J. Waldinger így fogalmazta meg a konklúziót: „A jó kapcsolatok őrzik meg a boldogságunkat és az egészségünket.” Mindez egyszerűnek hangzik, de nehéz megélni. A kapcsolatok ugyanis bonyolultak, és amikor nyakig bennük vagyunk, nemcsak felhőtlen boldogsággal találkozunk, hanem kellemetlen érzésekkel, fájdalommal és feszültséggel is. A valódi kapcsolatban meg kell engednünk, hogy olyan lánssanak bennünket, amilyenek valójában vagyunk, fel kell adnunk a tökéletesség mítoszát, ami sebezhetővé tesz bennünket. A helyzet paradoxona, hogy ha ezekkel az érzésekkel együtt jelen tudunk maradni, akkor jöhet létre a mély és intim kapcsolódás.

A VALÓSÁG SZEMÉBE NÉZNI

Laci nehéz hátizsákot cipel. Az élete során stratégiákat keres, hogy hogyan küzdjön meg a fájdalmas érzésekkel, a valóság zord arcával. A fő kérdés számára: „Miért, illetve minek a segítségével élje túl az adott napot?” Ez a kérdés mindannyiunkat foglalkoztat. Jó esetben azonban a válaszaink konstruktívak, előremutatók, és a fenti mondat át is íródik a „Kiért, kinek a segítségével éljem túl az adott napot?” – kérdéssé. Ennek előfeltétele, hogy születésünktől kezdve rendelkezünk olyan megtartó kapcsolatokkal, amelyek segítenek nekünk a megfelelő megküzdési stratégiát kialakítani a nehéz helyzetekben. Ekkor tanuljuk meg érzékelni, ha valami fáj, ha segítségre szorulunk, ekkor tanulunk meg segítséget kérni és elfogadni is. Párhuzamosan megszilárdul bennünk az a tudat, hogy kellően értékesek vagyunk ahhoz, hogy valaki a szükségünkre reagáljon, valamint hogy megengedhetjük magunknak a gyengéséget is. Így képesek vagyunk – sokszor segítséggel – a nehéz helyzetekben is szembenézni a valósággal, és döntéseket hozni azért, hogy az életünk az értékrendünk alapján meghatározott irányba haladjon tovább.

Laci valószínűleg nem rendelkezett megtartó kapcsolatokkal, így nem is kap segítséget ahhoz, hogy miképpen vészelje át a kihívások idejét úgy, hogy közben az életét ne rombolja le. Ettől azonban még nem mentesül a „Miért és minek a segítségével?” – kérdés szorításából. Válaszok híján nem marad más, mint elfordulni a valóságtól. Feszítően nagy ellentmondás ez. Hathatós és intenzív beavatkozásra van szükségünk ahhoz, hogy a figyelmünk és a tudatunk elkerülje a valóságot, és elfogadhatóbb tartalmat találjunk helyette. Ekkor nyúlunk a függőséget okozó szerekhez. Először pár pohár ital segít, hogy a fájdalmaink – amelyeket nem tudunk megszüntetni – könnyebbé váljanak, a félelmeink és a szorongásaink pedig oldódjanak. Így végre elérhetővé válik az élet. A béke és a biztonság látszata pedig igen csábítóan hat ránk a függőség kapujában.

Laci az elvonókéúrának és talán az Anikóval megélt kapcsolat erejének köszönhetően a figyelmét megtanulja a valóság felé fordítani. Nem iszik, dolgozik. És bár szegényen, de rendezett körülmények között él feleségével, aki segítségre szorul. Ő pedig ápolja őt. Amikor megnyerik a lottót, úgy tűnik, minden gondjuk megoldódhat. Laci azonban éppen ebben a helyzetben éli meg újra, hogy a valóság nem elviselhető számára. Anikóval eltávolodnak egymástól, ő pedig tétlenné válik, és újra inni kezd. A forgatás idején is elme egy elvonókéúrára, ez meghatározó momentummá válik ahhoz, hogy a házasságukat

újraértelmezzék. Laci először távolságot keres, majd – talán éppen a távolban szerzett eszközök segítségével – ismét közel engedi magához Anikót, és távolságot vesz az alkoholtól. Képesé válik arra, hogy a nőnek kimondja mindazt, amit érez, és meghallja Anikó mondanivalóját is. Laci mintha azt üzenné: „Ha tudok társat fogadni magam mellé, és van, aki társammá szegődjön a mindennapok küzdelmében, akkor nincsen szükségem az alkoholra. Magányomban azonban elveszíttem az életbe vetett hitemet, amely ettől olyan visszataszító arcát mutatja, amivel józanul nem lehet együtt élni.”

EGYENSÚLYBAN FÜGGŐ

A rendszer egyensúlyra törekszik, hangzik a rendszer szemlélet egyik alaptörvénye. Igaz ez mindenféle, bennünket körülvevő rendszerre: a család nehezen viseli, ha hallgat az, aki amúgy megbízhatóan kimondja a nehezen kimondható üzeneteket. Az egyensúlyi állapot, bár objektíve nem feltétlenül a jó megoldás, de ismerős, biztonságos és kiszámítható. Mindez pedig a túlélés záloga.

A rendszerek, így a családjaink is hasonlóak egy szúdokuhoz. A számoknak létezik egyfajta sikeres elrendezése. Ez az egyensúly. Senki nem dönthet úgy, hogy egymagában változik. Az egyén változása ugyanis szükségszerűen előidézi a többiek változását is. Ha a szúdokuban egy 4-es úgy dönt, hogy holnaptól 8-as lesz, ezt csak úgy teheti meg, ha a többi szám is alkalmazkodik. Ekkor előbb az új egyensúly kereséséről, majd pedig a beállt új egyensúlyról beszélhetünk. Családjaink általában akkor keresnek új egyensúlyt, ha a régi élehetlenné válik, például valamilyen krízis váratlanul felborítja a szúdokutáblát, és mindenkinek meg kell keresnie az új helyét. Laci és Anikó a nagy nyereségy előtt a helyükön vannak. Laci ellátta beteg és ápolásra szoruló feleségét, Anikó pedig

hagyta, hogy gondoskodjanak róla. Anikó betegsége és az abból fakadó feladatok lehetővé tették, hogy Laci önmagát szükségesnek és értékesnek tudja megélni. Ez a valóság festette kép számára elfogadható és élhető volt. Valószínűleg nagy mértékben segített neki abban is, hogy korábbi függőségét feladja.

Egy napon azonban a 632 milliós nyeresemény felborít mindent a szúdokutáblán. Anikó karnyújtásnyira érzi magát régi álmától, vagyis, hogy nyisson egy kávézót. A lakás, amely korábban a biztonságot és a Lacival töltött közös éveket jelentette, hirtelen szűkké válik. Laci azonban kétségekkel fogadja az új terveket. Személyi titkár, tanácsadó és sofőr jelenik meg a színen. Ahogyan Anikó egyre közelebb kerül az álmaihoz, úgy távolodnak el egymástól a házastársak. Laci keresi a helyét, a feladatát és minden bizonnyal önmagát is. Régi szerepének megfelelően most is gondoskodik, hiszen megértést tanúsít Anikó iránt. Azonban az ő vágya, vagyis utazni a világ körül, felesége betegsége miatt egyelőre nem tud teljesülni. A rendszer már nem, így Anikó sem válasz-kész a régi szerepre. Ugyanakkor Anikó egyre jobban szeretné bevonni Lacit az ő megvalósuló nagy művébe, arra azonban nem tartalékol energiát, hogy képes legyen férje vágyaira is ráhangolódni.

A kialakuló új egyensúlyban Laci nem tud kapcsolódni. Újra inni kezd. A család választút elé kerül. Egyfelől megszilárdíthatják a kialakuló új rendet. Laci elisz-sza az életét, Anikó ugyan magányossá válik, de élhet az álmainak, és nem kell vitatkoznia a férjével. Másfelől nyitva van az út előttük, hogy ne a már ismert, valószínűleg otthonról hozott forgatókönyv szerint menjenek tovább, hanem a kialakuló rend helyett jobbat keressenek.

Az utóbbit választják. Laci elvonókúrára megy. A házastársak úgy döntenek, hogy kimondják egymásnak, hogy mi számukra a valóság. Laci közli Anikóval, hogy ne látogassa, és Anikó bevallja előbb magának, majd Lacinak, hogy a másik hiányzik neki. Számos fájdalmat mondanak ki és hallanak meg, és ez valódi kapcsolatot teremt közöttük. Kulcsjelenet a filmben, amikor Laci és Anikó gyermeki örömmel pancsolnak a medencében, tervezgetve a közös jövőt. Meglátják a másik szemében saját értékességüket és szerethezőségüket. A kemény munkával létrejött új egyensúlyban megvalósul Laci vágyott és immár a feleségével együtt közösen átélhető vágya, a nagy utazás, Anikó pedig megtanulja elengedni a nagy álmát. Mindketten szakítanak a tanult mintáikból fakadó ön-és társsorsrontó családi egyensúllyal, hogy egy élhetőbb életben találhassák magukat. ♦

Indul

a Média a
Családért-díj 2023
közönségsvavazása!

Olvassa el, nézze és hallgassa meg az idei magyarországi és határon túli jelöltek cikkeit és műsorait, és szavazatával segítsen kiválasztani a Média a Családért-díj 2023 két közönségdíjasát.

Voksait több munkára is leadhatja mindkét kategóriában.

**Az online szavazás
2024. január 10. éjfélig tart.**

mediaacsaladert.hu

SZÖVEG –
KÚRTHY ANNA

MIT TEGYÜNK, HA STRESSZEL A GYEREK?

Rosszul sikerült a magyardolgozat, nem lett kész időben a házi feladat, nem érhető a matek, Peti megint piszkál, Andi néni kihívott a táblához felelni... Egy diáknak számtalan stresszfaktorral kell megküzdenie iskolás évei alatt. Bár a stressz normális reakció egy kihívással teli helyzetre, mégis fontos lehet enyhíteni a tüneteinek, ha állandósul és problémákat okoz.

◆ A TELJESÍTMÉNYALAPÚ ISKOLARENDSZER

Az Amerikai Pszichológiai Társaság 2013-as felmérése szerint a serdülők nyolcvanhárom százaléka számolt be arról, hogy az iskola stresszforrást jelent az életükben. A legtöbbször előforduló stresszor az iskolai terhelés okozta feszültségek (a házi feladat elkészítése, a dolgozatok írása), a tanórán kívüli tevékenységek, a szociális kapcsolódás

nehézségei, a teljesítménykényszer, a félelem a lemaradástól, a motiváció megtalálása a tanuláshoz. Ha mindez hosszú távon állandósul, az testi-lelki tüneteket okozhat.

Ugyanakkor mindezt nehéz elkerülni a mai teljesítményalapú iskolarendszerben, ahol a gyermek személyisége, érzékenysége sokszor háttérbe szorul. Sajnos nagyon kevés, sok esetben semmi idő nem jut

Kép: Gettyimages Hungary

a mentálhigiénés támogatásra, holott egy-egy reggeli beszélgetőkör vagy a tantervbe beépített stresszkezelő és relaxációs gyakorlatok megtanulása nagyban hozzájárulhatna a gyermekek mentális jóllétéhez. Hogyan vehetjük észre a stressz jeleit, és hogyan segíthetünk?

MEGVÁLTOZOTT VISELKEDÉS ÉS ÖNNYUGTATÓ SZOKÁSOK

Az első és legfontosabb lépés, hogy felismerjük és azonosítsuk a tüneteket. Ha a gyermek amúgy is introvertált, nem kell megijedni, ha a szobájában egyedül szeret töltekezni, viszont vegyük észre, ha egy másokra nyitott, szociális beállítódású fiatal hirtelen túl sok időt tölt magányosan. Figyeljünk a gyakori hangulatingadozásra, ha sokszor fáj a feje, a gyomra, ha nehezen koncentrálnak az órán, vagy akár beszélgetés közben, illetve, ha visszahúzódóvá válik. Jel lehet az is, ha nehezen alszik vagy rémálmok gyöttrik, ha megváltozik a teljesítménye. Figyeljünk rá, ha új önn nyugtató szokásokat alakít ki, például előre-hátra dönti magát, tárgyakat vesz a szájába, vagy gyakran ismételi valamilyen ritmikus mozdulatot.

VÁLTSUNK PERSPEKTÍVÁT!

Beszéljünk a gyermekkel arról, hogy vajon igazi tigrissel áll-e szemben, vagy csupán egy papírtigris leselkedik-e rá. Amikor krízist él át, nehezen látja át a helyzetét, nem tud rangsorolni és súlyozni. Segítsünk neki megszemből ránézni egy adott szituációra, és helyes döntést hozni például arról, hogy egy kettes osztályzat nyelvtanból csakugyan nagy veszélyt jelent-e a számára. Ne sugalljunk neki azt, hogy egy rossz osztályzat a világ végét jelenti. Sokszor felnőttként is nehéz elkülöníteni a papírtigriseket az igazi tigrisektől. Úgy érezhetjük, hogy ha a gyermek nem teljesít jól, akkor mi rontottunk el valamit, pedig mennyit tanultunk vele, mégsem képes jó jegyeket hozni... Szülőként is prioritizáljunk: Nem baj, ha becsúszik néha egy-egy rossz jegy, sokkal fontosabb, hogy a gyermek testileg és lelkiileg is kiegyensúlyozott legyen. Az a lényeges, hogy ha odakerül a sor, felismerje az igazi tigriseket, és meg is tudjon küzdeni velük, vagyis a testi, illetve a lelki bántalmazással, az önbizalomhiánnyal, a kapcsolatok kialakításának esetleges nehézségeivel, a motiváció csökkenésével vagy az aggodalommal a jövő miatt.

ENDORFINT AZ IDEGRENSZERNEK!

Nem hangsúlyozzuk eleget, hogy mennyire fontos a testedzés, a mozgás. Hiszen közben endorfin szabadul fel

az agyban, amely jó hatással van az idegrendszerre, és csökkenti a stressz tüneteit. Nem kell drága edzőterembe járni, esetleg kilométereket utazni a fociudvarig, elég, ha minden napban van egy rövid séta vagy valamilyen mozgás akár a szobában.

ALUDNI, ALUDNI, ALUDNI

Sokszor már klisének tűnhet, de a nyugodt mindennapok alapja a megfelelő mennyiségű és minőségű alvás. Az alváshiány összefügg a hangulatromlással, a rosszabb osztályzatokkal, a tanulmányi eredmények csökkenésével, a kisebb motivációval. Egy iskolás gyermeknek legalább napi nyolcórányi alvárszüksége van. A kutatások szerint fontos, hogy a kisebbekkel, vagyis az alsós korosztállyal következetesen betartassuk a lefekvésési időt, ez segít nekik abban, hogy a természetes bioritmusuk kialakuljon, amely fokozza az agyműködést, így a teljesítőképességet is. Ugyanakkor a kamaszok számára is ajánlott egyfajta napirend betartása, mivel ők hajlamosak az éjféli utáni lefekvésre, ami aztán azzal járhat, hogy reggel nehezebben kelnek fel, az iskolában kialvatlanok lesznek, és felborul az alvás-ébrenlét ciklusuk. Próbáljunk meg lámpaoltási időt kitűzni nekik, és az elektronikus eszközök használatát is limitáljuk!

SEGÍTSÜK KAPCSOLÓDNI MÁSKOZHoz!

Az iskolában megélt személyes kapcsolatokat az egyik legfontosabb stresszt és szorongást is csökkentő tényező. A társas támogatás oldja a feszültséget, a gyermek kevésbé érzi magát magányosnak, és ha van kire támaszkodnia, akkor úgy érezheti, hogy nincs egyedül a problémáival. Egy közös jó nevetés az udvaron, beszélgetés a szünetben, vagy a tanártól kapott dicséret az órán is nagyban hozzájárulhat ahhoz, hogy a gyermek jól érezze magát. Ugyanakkor az iskolai jó hangulat függ az intézmény általános hangulatától, szabályrendszerétől is. Egy nagyon szigorú szabályokkal rendelkező, vagy a teljesítményt előtérbe helyező „versenystájlóban” kevesebb lehetőség nyílik arra, hogy a gyermek egyénisége kibontakozzon. Fontosak még az osztályfőnök által szervezett csoportépítő, illetve az iskolán kívüli programok, és természetesen maga a jó osztályközösség is.

A téli hónapok, a bekuckózás időszaka, a kevesebb napfény, a kevesebb szabadidő aktivitás megnehezítheti a megküzdést a stresszel. Ugyanakkor idén a hosszabb téli szünetnek köszönhetően több idejük marad a gyermekeknek a feltöltődésre. Adjunk nekik teret és lehetőségeket a kikapcsolódáshoz az ünnepi időszakban. ♦

SZÖVEG –
VÉ SSEY MIKLÓS

SOROZAT –
APA, KEZDŐDIK!

BÖLES DÖNTÉS

◆ A tárgyalóteremben feszült a hangulat. A jelenlévők sutotgva latolgatják az esélyeket. Kattognak a fényképezőgépek, egymást lökdösik az újságírók az első sorban. A szűrke kosztümös, fiatal ügyvéd nő feláll, halkan köhint egyet, majd belekezd a mondandójába.

– Tisztelt bíró úr! Ügyfelem, alperes V. M., a 2016-os, 13. kormányrendelet 127. paragrafusának 4. bekezdése alapján szeretné megvédeni jogait az itt megjelent felperessel szemben, miszerint „a közterületen elhelyezett szabadon mozdítható tárgyak a társadalom közös tulajdonát képezik, amennyiben az adott objektumot sem a helyi önkormányzat, sem az állam nem sorolja fel saját rendelkezéseiben mint egyedi esetet”. Ennek alapján egyértelmű, hogy az ez ügyben tárgyalta zöld, műanyag kertészeti eszközt V. M. teljesen jogosan emelte fel a földről, hogy vér szerinti utódjának ideiglenes használatra átadja.

A padsorokban hóbörgés, fújolás veszi kezdetét. Te szemét, korrupt csitri, mennyit kaptál, hogy ezt az állatot képviseld, látszik, hogy nincs gyereked, üvölti egy férfi hátulról. Egy harmincas nő a harmadik sorban félbehagyja a szoptatást, feláll, és öklét rázva kántálni kezd: La-pát-tol-vaj! La-pát-tol-vaj!

– Csendet! – csap a tölgyfa asztra a bíró. Ötven körüli férfi, mély, tekintélyt parancsoló hangja van, csak a keze remeg kicsit a félelemtől. – Felkérem a felperes jogi képviselőjét, hogy ismertesse az álláspontjukat.

A középkorú ügyvéd nő magabiztos mosollyal feláll, végignézi a tömeget. Pillanatnyi hatásszünetet tart, majd széttárja karjait, és határozott, tapasztalatot sugárzó tekintét a bíróra szegezi.

– Tisztelt bíró úr! Egyértelmű, hogy lopás ténye áll fenn. Alperes, V. M. határozottan és szánt szándékkal ellopta ügyfelem, az itt megjelent H. A. gyermekétől

az ügy tárgyát képező zöld, 2016-os gyártmányú zöld lapátot, amely a 2018-ban kezdődött, és azóta is tomboló európai lapáthiány következtében szinte felbecsülhetetlen értékkel bír, tekintve, hogy nincs elrepedve, eltörve, a nyele erős, a feje pedig akár húsz dekagramm vizes homokot is elbír. Az Országgyűlés által a múlt héten elfogadott legújabb, 2023/15. kormányrendelet alapján, amely a játszótéri lapátok használati jogát egyértelműsíti, napnál is világosabb, hogy mivel ügyfelem gyermeke az eset története előtt egy perccel hagyta csak ott az egyébként valóban közös lapátot, a jogos eltulajdonításhoz szükséges három perc nem telt le. Ez a játszótér kerítésére elhelyezett lapátjogi jegyzőkönyvből is egyértelműen kiolvasható.

A padsorokból hangos „úgy van” kiáltások hangzanak. Börtönbe velük, üvölti el magát egy holtfáradt, négygyerekes apuka. A bíró, bár még nem nézte át az előző heti rendeleteket, becsukja a szemét, és próbál gyorsan dönteni, mielőtt elszabadul a pokol.

– V. M.-et a zöld lapát azonnali visszaszolgáltatására kötelezem – mondja végül.

– De hát még ott, a játszótéren visszaadtuk Petikének, mert nagyon sírt – szólal meg halkán az alperes.

Ennek hallatán elcsendesül a terem. Ezt a részletet senki sem ismerte. A fotósok csalódottan leengedik a gépet. A padsorokból bosszúsan elkezdnek kioldalazni a szülők. Lökdösik egymást, próbálnak utat törni a kijárat felé.

Érthető, hogy sietnek. Oda kell érni a munkahelyre, oviba kell vinni a gyereket, be kell indítani otthon a mosógépet.

Ilyen csip-csup játszótéri ügyekre mégis kinek van ideje? ◆

KÉPMÁS-EST

SZÍNHÁZ és PSZICHOLOGIA

MOMkult, Kupolaterem
1024 Budapest, Csörsz u. 18.

December

14.

19:00

TŐLEM NEKED

Ki miért szeret ajándékozni?
Mit tehetünk, hogy ne okozzon kellemetlen helyzeteket a rosszul megválasztott, szerencsétlenül időzített vagy épp elfelejtett ajándék?

Színházi improvizációkat láthatunk a **Nézőművészeti Kft.** vendégművészeivel a fenti témában, a jelenetek között pedig **Szám Kati**, a Képmás magazin főszerkesztője beszélget szakértő vendégével.

Színészek: Mosolygó Sára és **Marton Róbert**
Szakértő: Kozma-Vízkeleti Dániel, kiképző családterapeuta, klinikai szakpszichológus

HOZZ MAGADDAL PÁR TÁRGYAT!
Játsz, nevsz, gondolkodj velünk!
Legyél a színészek alkotótársa és hozz
szokatlan kellékeket a jelenetekhez!

A Képmás-estre a belépéshez regisztráció szükséges, a belépő személyenként egy Képmás magazin.

Regisztráció: kepmas.hu/kepmas-est

TÁMOGATÓ:

SZERENCSEJÁTÉK ZRT.

RENDEZŐK:

Média a Csaláért
Alapítvány

KÉPMÁS
MAGAZIN | nőknek és férfiaknak

mOMkULT
KULTURÁLIS KÖZPONT

Lira

KARÁCSONYI
AJÁNDÉKÖTLETEK
A LÍRÁTÓL

lira.hu

SZÖVEG –
SZÉKELY-BALOGH SZILVIA

SOROZAT –
HULLÁMVASÚT

Versenyfutás

◆ Belehasít a csendbe az ébresztő hangja. Pár percig csak kábán pislogok, nem értem, hogyan lehet, hogy kelni kell, mikor még éppen csak hogy lehunytam a szememet. Aztán csendben kióvakodom a takaró alól. Minden olyan nyugodt. A lakás különböző pontjairól mély szuszogás hallatszik. Egy pillanatig még elidőzöm a kisimult arcoknál, aztán elkezdek felsimogatni a legkisebben kívül mindenkit.

Indul a rohanás. Mindenki mást iszik: a zabtej melegszik, a kakaó készül, jön le a kávé, fő a tea. Az este kikészített ruhákkal gond adódik: lyukas a harisnya, mégsem tesszik a pulcsi, nem pörög a szoknya. A nagylány fáradt, a kisebbik fázik, ahogyan a testét végigkenem az ekcéma ellen kikevert kenőccsel. Csak egy mesét, légydzi, olyan izgalmas rész következik, könyörög, miközben a nagylány felzokog, ahogy észreveszi, hogy a technikaórára gondosan gyűjtött és lepréselt levelek bepenészedtek a nejlontasakban. De hát mondtuk, hogy ne ebbe tedd. De ha egyszer Anikó néni azt mondta, válaszol elkeseredetten. Aztán válogatjuk a még menthető. Közben a másoknak eszébe jut, hogy ő egyáltalán nem akar óvodába menni. Görbül a kis száj, jön a szorongás. Miért nem maradhat itthon? Ádám is még alszik. Nem igazság az egész. Úgy érzem magam, mint Szent György, miután megküzdött a sárkánnyal, amikor sikerül megnyugtatnom a kislányomat. De lehet, hogy egy sárkány semmi egy óvodás alakatlan félelmeihez képest.

Az asztal körül a forró italokat szűrcsölvé már mindenki kissé ziláltnak fest. Aztán jön a következő felvonás. Pittyen a telefon, elmarad a szolfézs. A délutánt át kell teljesen szervezni, ki, mikor, hová menjen, melyikünk hozza akkor a többi, az üzenőbe mindent be kell vezetni. Utána hajfésülés sebtében, asztmagyógyszer, fogmosás (fúj, anya, ez mentolos, vigyázz már innen, Fanni!). A férjem a romokat takarítja, én a lányokkal a küszöb felé lépek. Már fordul a zárban a kulcs, amikor a kicsi felsír. Alhatna még, de ő jönni akar, hiába győzködi mindenki.

Néhány perccel később négyen rohanunk lefelé a hegyoldalból, mintha csatába indulnánk: a sportruhás nagylány (testnevelés lesz az első óra), a királylányruhás kislány (szerencsére gyönyörűen pörög), az összevissza mindenféle ruhát magára kapkodott anyuka (de legalább főzelékfolt a vállán ma nincsen) és a pizsamás babakocsis. A piactéren száguldunk át. A templomtorony óráján a nagymutató könnyörtelenül lép egyet előre, erre gyorsítunk még egy kicsit. Lihegve érünk az iskolához. Az ajtó mellett Anikó néni áll. A szemöldökét ráncolva az órája számlapjára néz, és a fejét csóválja: ma is hét óra negyvenhét. ◆

INGYENES AJÁNDÉKCSOMAG

várandós kismamáknak!

- ✓ Tippek és tanácsok
- ✓ Ajándékok és termékminták
- ✓ BabaVáró magazin

A csomagért regisztrálj a
www.edeskisbabam.hu

oldalon!

Vedd át a

ROSSMANN
Drogéria Parfüméria

drogériákban vagy az

 alma
gyógyszertárak **-ban!**

Minden várandós édesanya 1 dobozra jogosult, amennyiben rendelkezik a várandósgondozási kiskönyvvel, és online regisztrációval.

PromoBox

KÉPMÁS családi naptár

Edzések, különórák, bemutatók, szülői értekezletek, családi ebédek – nemcsak megszervezni nehéz, hanem fejben tartani is. De nem is kell! Vezesse minden családtag programját egy helyen!

MEGÚJULT ARCULATTAL, VIDÁM GRAFIKÁKKAL

Az illusztrációkat Balassa Nikoletta
RGB Kreatív Awards díjas grafikus készítette.

RENDELJE MEG KÖZVETLENÜL A KIADÓTÓL
20% KEDVEZMÉNNYEL

2900 Ft helyett **2320 Ft-ért***

 kepmas.hu/naptar

*Postai küldésnél csomagolási és postaköltséget számolunk fel.

SZÖVEG –
SZÁM KATI

SZEMBEFORDÍTOTT TÜKRÖK

Amikor gyerekként először láttam meg a gardrószeleket egymásnak fordított tükrörajtóit, azt hittem, egyszerűen ismétlődnek a folyosóvá mélyülő képek. Pedig hogy is lehetne ugyanaz? Hisz minden újabb tükrözésben ott az összes előző kép.

KESZTYŰK

◆ **1.** Megint elkéstem a miséről, még adventben sem tudtak a szentlecke előtt ideérni. Ezek a vasárnapok a legnehezebbek, amikor a férje ügyeletben van. A nagyok már csizmában voltak, újra tisztába kellett tenni a kicsit, a másik meg leöntötte magát teával, és meg kellett keresni a tartalék kabátot. Gyorsan beterelte a gyerekeket az egyik padsorba, szeretett volna láthatatlan lenni. De persze hogy is lehetne három gyerekkel? Az egyik máris begyűjtötte a kitett szórólapokat, a másik a térdeplőpárnákból házat épített. A mellette ülő nő jelentősen magához húzta a táskáját. „Miért nem a gyermekmisére járnak?” – olvasta ki a pillantásából. Előző este még rendszerint a gyermekmisére készülnek, de ma sem volt szíve felkelteni a középsőt, aki rosszat álmodott az éjjel, és hajnali négykor aludt vissza. A kicsit is négy-szer meg kellett szoptatni.

A felajánlás alatt a két nagy összevitakozott egy térdeplőpárnán, az egyik beesett a pad alá, ő gyorsan kutatni kezdett a táskában valami cserealapért, de csak a kitágult, kibolyhosodott kesztyűjét találta. Odaadta az egyiknek bábozni. Otthon vette észre, hogy nincs meg az elnyűtt, fekete kesztyű. Nem sajnálta, akart is már újat venni, csak nem volt ideje elmenni. Másnap, amíg a gyerekek a pásztorjáték próbáján voltak, mégis bement a templomba. Meg is találta a fekete kesztyűket. Csak kint vette észre, hogy amit a kezében tart, az vadonatúj. Pedig semmi kétség, ez csak az övé lehet. A gyerekek épp rohantak kifelé a hittanról: „Anyá, tudtad, hogy karácsonykor csoda történik?”

2. Ellenőrizte az alapítvány nevét, az összeget, megnyomta a jóváhagyást és a telefonhoz érintette az ujját. „Milyen egyszerű” – gondolta, megoldotta, amíg várakozott az ügyfélfogadáson. Így nem kellett döntést hoznia egy idegen szemelátára, lavíroznia a hatékonyság és a tapintat között, fogadnia a kétes hálálkodást, nem kellett túl kedvesnek lennie, nehogy baleknak nézzék. A férjének nem fogja elárulni, rögtön megjegyezni, hogy miért nem adta inkább oda a gyerekeknek, hogy megvehessék azt a plafonig érő fát. A tranzakció sikeres volt, de nem érezte jobb embernek magát, ráadásul ilyenkor azonnal nyugtalankodni kezdett, hogy talán nem is azokhoz kerül a pénz, akiknek szükségük van rá. De jobb lett volna az aluljáróban ülő káromkodó öregembernek adni vagy a koldusnak, aki mindig csak a mise végére jön a templomkapuhoz? Bár télen, kesztyűben könnyebben megy a fekete körmű tenyérbe ejteni a pénzt.

Hirtelen eszébe jutott az a tíz évvel ezelőtti, puha ötujjas, fekete, kötött kesztyű, a decemberi ösztöndíjából sakkozta ki az árát, miután mindenkinek megvette az ajándékot. Érezte a kézfejen a simogató meleget a hajnali mínuszokban. A misén a padba tette, és persze ott is felejtette. Úgy érezte, ez a büntetése, amiért lecsípte a kesztyűre valót az ajándékokra szánt pénzből. Egy hét múlva megtalálta a padban a kesztyűt. Kirágulva, kicsit kibolyhosodva, de láthatóan ugyanaz volt. Úgy képzelte, csontos kezű magányos néni vagy templomban melegedő koldus hordta, még meg is szagolta, babailata volt. Akkor még az is eszébe jutott, hogy a Kisjézus maga viselte. Elmosolyodott ezen. Csilingelt a sorszámkielző.

Hazafelé gondolt egyet, és letette a kesztyűjét a járdán ülő öregasszony mellé. ◆

pesti.

Ötvös András
ifj. Vidnyánszky Attila
Szilágyi Csenge
Wunderlich József

Telekes Péter
Gados Béla
Karácsonyi Zoltán
Márkus Luca
Hegedűs D. Géza
Kútvölgyi Erzsébet
Csapó Attila
Ertl Zsombor
Dengyel Iván
Bukovszky Orsolya e.h.
Nyomárkay Zsigmond e.h.

PETER SHAFFER

Amadeus

rendező **Hegedűs D. Géza**

bemutató | **2023. november 25.**

előadások | **november 26. |v|**

| **december 5. |k| 9. |szo| 10. |v| 12. |k| 20. |sze|**

A Magyar Nemzeti Színház
színházi és innovációs központjának
44 Budapesti Felszín Társulatjában
színháztervezés és művészet.

KULTURÁLIS ÉS INNOVÁCIÓS
MINISZTERIUM

 BUDAPEST

www.vigszinhaz.hu

Reggeli ima, avagy töltsük meg jóssággal az életet

SZÖVEG –
FEKETE FANNI

KÉP –
ÉDER VERA

FÉNY A SÖTÉT BEN

„Mag, mag, búzmag, benne aluszik a Nap” – Ez az idézet fogad a gödi Búzaszem Katolikus Általános Iskola és Művészetoktatási Iskola előterében. A keresztény értékekre és magyar néphagyományokra épülő iskola azzal a céllal jött létre, hogy az itt tanuló diákok felnőve, kovászhaj legyenek nemcsak a családjuknak, hanem a nemzetnek is.

A diákok a szünetekben nem a telefonjukba merülnek, hanem egymással játszanak

◆ A Búzaszem története közel húsz évre nyúlik vissza: Horváth Szilárd igazgató iskolát keresett a lányának, ám nem talált olyat, amely egyszerre lett volna keresztény, családias, a magyar hagyományokat éltető és természetközeli. Úgy döntött, létrehoz egy ilyen iskolát ő, amit környezete is lelkesen fogadott, elsőként Bernolák Dóra és Ország Tibor plébános állt mellé. A főépület önerőből, közösségi összefogással – többek közt szülők, helyi vállalkozók és a gödi keresztény felekezetek vezetőinek támogatásával – épült fel. Ezt a munkát a Búzaszem Alapítvány elnöke, Mokos Béla a katedrálisok nemzedékeken átívelő építésével állítja párhuzamba: a gödi iskola megnyitása óta is felnőtt már egy generáció, amely újabb családokra hagyományozta ezt az összefogást.

A főépület olyan, akár egy családi ház: a falakon az elsősök által készített nemez falvédők, a nappalira emlékeztető emeleten társasjátékok és könyvek sokasága, a tanteremben a gyerekek nevével díszített bögrék.

Az érkező diákok papucsra cserélik a cipőjüket, úgy lépnek az aulába, ahol ottjártamkor egy apa mond imát. A napot ugyanis mindig közös imádkozással indítják – általában az osztálytermekben, heti egyszer viszont itt gyűlnek össze, amikor egy szülő hirdeti az igét.

NÉPMESÉKKEL ÁTADOTT SZAKRALITÁS

Az iskolában százhetven gyerek tanul, nyolc évfolyamban. Bár lenne rá igény, hogy újabakat indítsanak, Szilárd a kisebb létszámban hisz, mivel így személyesebb kapcsolatot tudnak kialakítani a diákokkal.

Oktatásuk egyik alapja az eszménypedagógia: ennek lényege, hogy minden gyerekekben megtalálják azt, amiben ki tud teljesedni. A másik pillér az organikus pedagógia, azaz a tanítás szeretetalapú megközelítése, amely nem csak a Bibliából merít – a néphagyomány nevelési elve is erre épül. „Egyszerűen fogalmazva ez Matula bácsi nevelése” – magyarázza az igazgató.

Bepillantás a kobozórába. Kollár-Apró Anna karácsonyi dalokat is tanít a diákoknak

A csipkeverés nagy koncentrációt igényel

Az évfolyamokat osztályfőnökök helyett osztályközösség-vezetők fogják össze, partnerként kezelve a diákokat. A tanárok közül a legtöbben keresztények. Elmondása szerint nem volt nehéz hitüket gyakorló pedagógusokat találni, olyanokat annál inkább, akik számára a néphagyományok is fontosak. Többen az ország távoli pontjáról járnak ide tanítani, van, aki Mezőtúrról, más Nyíregyházáról.

Az órák harmada népművészeti és művészeti: két néptánc-, két zeneóra, két szolfézs-, két ének-, két rajz- és egy kézműves óra. „A hagyományos oktatás inkább a bal agyféltekét veszi igénybe, a néptánc, a zene, a kézműveskedések viszont a jobb agyféltekét is megmozgatják. Ezáltal fejlődik a gyerekek térlátása, kreativitása, jobban meglátják az összefüggéseket, és nyugodtabbak is” – mondja Faragó Éva matematikatanár.

A hit, a környezetvédelem, a női-férfi minták átadására törekszenek az ajánlott olvasmányok kiválasztásakor, amelyek közt keresztény könyvek, magyar népmesék és mondák is szerepelnek. „A néphagyomány ugyanúgy szakralitásra épül: ha kivesszük belőle a Teremtőt, összeomlik. Gondoljunk csak a népmesékre, amik arra tanítanak, a világban létezik a rossz, de összefogva az emberekkel és a természettel legyőzhető” – véli az igazgató.

TELEFON HELYETT TÁBLAJÁTÉK

A Búzaszemben hat éve telefonmentességet vezettek be. „Kutatások bizonyítják, a nyugati országokban csökken a gyerekek IQ-ja, problémamegoldó képessége, az életüket behálózó digitális világnak is köszönhetően. Emellett minél korábban kapnak okostelefont, annál rosszabb mentális állapotú felnőtté válik belőlük” – magyarázza Horváth Szilárd a döntés okát. Az idő őket igazolja: a tavalyi évben a végzőseik húsz ponttal lekörtözték az országos átlagot a felvételin. Ennek ellenére nem a digitalizáció ellen vannak, hiszen az a jövő: a nyolcadikos tantervben már hangsúlyosan szerepel az informatika, adatvédelmi képzést kapnak, és pszichológussal is

beszélgetnek az online tér veszélyeiről. De fontos, hogy még azelőtt kialakuljon az idegrendszerük és létrejöjjenek a társas kötődéseik, hogy megismerkednek a technológiával. Szilárd úgy látja, amióta a gyerekek otthoni életéből is kizárták a telefonokat, sokkal jobb minőségűek az emberi kapcsolataik, és nagyobb bennük az empátia.

A digitális világ elsajátításához szükséges algoritmikus gondolkodást a digitális kultúraórán logikai és táblajátékokkal fejlesztik, amit stílusosan az udvaron álló jurtában tartanak. Cipő nélkül lépünk be a szőnyeggel borított szobába, ahol halk zene szól, az asztalok mögött szekrények. A harmadikosok épp egy Izzi nevű játékkal „küzdnek”: fekete-fehér elemekből raknak ki egy mintát, amik csak azonos színű felükkel érintkezhetnek. Ez eddig csupán néhány gyereknek sikerült, tudom meg pár fiútól. Egy másik asztalnál néhány lány legószúdokuval játszik, nekik ez a kedvencük, és a színes Izzi. De legjobban a zeneórákat szeretik. „Itt van néhány kotta a mappámban” – áll fel egy kislány, majd kettőt pislantok, és előkerül pár koboz, a jurtát pedig pedig énekszó tölti be. „Azér’ vagyok lenvirág, / Hogy szeressen a világ, / Azér’ vagyok lenbingó, / Hogy szeressen a bíró” – dalolják.

A diákok három klasszikus hangszer – zongora, gitár, fuvola –, és hét népi hangszer – citera, duda, furulya, hegedű, koboz, tekerő, népi ének – közül választhatnak. Harmadiktól több iskolai kamarában is zenélhetnek, látogatásunkkor a moldvai áll össze. „Nem mindenkiből lesz zenész, viszont zeneértő felnőtté válnak, a közös muzsikálás révén pedig megtanulnak figyelni egymásra” – mondja Uhrin Klára furulyatanár. A gyerekek a táncházaikban is fellépnek, és olykor a táncolókat is megénekeltek, mint egy disznóvágás utáni mulatságon, amit csak „varacskos rőfögésként” emlegetnek.

A kamarát ezúttal pár alsós hangja kíséri. „Kukorica csutika, rázkolódjál, Máriska!” – dalolják mellettem, és kedvem támad táncra perdülni. Egyébként akárhányszor haladunk át az aulán, néptáncoló gyerekeket látunk. A lányok

Egy átlagos néptáncóra: kopognak a cipők, suhognak a szoknyák

pörgős szoknyában forognak, a padlón karaktercipők sarka koppan. Plaszkó Bence néptáncosok népdalokat, népszokásokat is tanít nekik, mint a betlehemezés.

EGYÜTTMŰKÖDNI EGY NAGYOBB ERŐVEL

A gyerekek különböző szakkörökre is járhatnak, például szablyavívásra, amiből szünetben egy csapat lelkes fiú tart nekünk bemutatót, dudaszóra. A srácok laza mozdulatokkal írják a nyolcasokat a levegőbe fegyverükkel. Én is megpróbálkozom a fegyverforgatással, de arra jutok, inkább a csipkeverés lesz nekem való. A szakkörön pár kislány elmélyülten varr egy szélcsipkét. „Ennek hópelyhes szélcsipke a neve. Az eredeti mintában mindkét cérna fehér, de Csengével kitaláltuk, hogy az egyik legyen kék” – mutatja egyikük, Kata. A munka nagy koncentrációt és türelmet igényel: volt, hogy kihagyott egy verést, és az egészet fel kellett fejténie. De megéri a fáradozás: a csipkékből könyvjelző, karkötő lesz, vagy például tolltartót díszítenek vele, avat be a foglalkozást tartó Bácsné Balla Gyöngyi.

Beszélgésünket énekesző töri meg: a bejáratnál egy bábszínházba készülő osztály sorakozik. Mi pedig kísérelünk az udvarra, hogy megtekintsük az iskolakertet, ahol nyolc parcellát művelnek. „Ahogy változnak az évszakok, úgy változnak a feladatok is: tavasszal palántázunk, vetünk, ültetünk, öntözzük, nyáron aratunk, ősszel betakarítunk, télen a madarak etetéséről gondoskodunk” – sorolja Zakar Eszter, aki fiai elbálagása után „ragadt” itt kertészeti foglalkozást tartani.

Idén búzát vetettek, emellett számos gyógynövény is nő a földben. Ezekből teát készítenek, amiből a Mihály-napi vásárra is jut, ahol a gyerekek kínálják portékáikat. A kertészet fő célja viszont nem a növénytermesztés, hanem hogy megtanulják: hogy lesz-e termés, az a Jóistentől függ. Ők nem mindent befolyásolhatnak, van, amit el kell fogadni, és abból építkezni.

A diákoknak iskolán kívüli programokat is tartanak: a végzősöket zárandoktáborral búcsúztatják, a Virág András

Az iskola igazgatója, Horváth Szilárd minden diákot név szerint ismer

által vezetett cserkészcsapatuk pedig havonta egyszer kirándul. „Minden évben van egy kerettörténet, amire építjük a programokat. Az első évben II. András volt a téma: elkészítettük az Aranybulla másolatát, elmentünk az erdőbe, ahol Gertrúd királynét megölték, és a Szentföldre is elzarándokoltunk, ahová a király hadjáratot vezetett” – idézi fel.

CSALÁDOK KOVÁSZÁ

Az iskolában nagy hangsúlyt fektetnek a jeles napokhoz kötődő népszokások megtartására is. Advent időszakában a kisebbek kántálni, kotyolni, a nagyobbak regölni, betlehemezni is járnak, és az osztályok egymást is megvendégelik. Az utolsó tanítási napon az aulában gyűlnek össze, ahol fenyőágakat helyeznek a földre, spirál alakban. A teremben sötétség van, csupán egy gyertya világít a kör közepén. Az érkező a családok egy-egy meggyújtott gyertyát tesznek mellé, adventi dalokat énekelve, majd e fénysugárral a lelkükben térnek haza.

Az iskola a szülők szemléletét is formálja. Katákéfi fiát annyira beszippantotta a népi furulya, hogy férjével maguk is zenetanulásra adták a fejüket. Ede, amióta a gyerekei ide járnak, sok barátot szerzett. A szülők a rendezvények után együtt takarítanak, egy iskolai építkezéskor ők is rakják a cserepet, míg más kondérban főz, de a koronavírus-járvány idején is számíthattak egymásra. „Foglalkozástól, anyagi helyzettől függetlenül egyformák vagyunk, ugyanúgy építjük a gyerekeink jövőjét” – mondja Szilárd.

Látogatásunk az iskolai piaccal zárul: délután helyi termelők veszik birtokba az aulát. A kertészeti órákat tartó Eszter zöldmákkal tért vissza, más sajtot, szappant, szárított gyümölcsöket kínál. Horváth Szilárd azt szeretné, ha a jövőben egy bolt is működne az iskolán belül a gödiek áruival, ahol a gyerekeikért érkező szülők elintézhetik a bevásárlást, de több tervet is dédelgetnek, mint egy saját kápolna, hogy még meghittebb környezetben adhassanak hálát az őket körbeölelő búzagalaszokért. ♦